

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 53 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Inflatie uit de krant

1 maximumscore 4

(1) = CBS	1
(2) = zwaarder	1
(3) = kosten	1
(4) = de vraag, (5) = het aanbod (uitsluitend als beide juist zijn)	1
(6) = besteden, (7) = sparen (uitsluitend als beide juist zijn)	1
(8) = dalen, (9) = 0,5% (uitsluitend als beide juist zijn)	1
indien zes goed	4
indien vijf goed	3
indien vier goed	2
indien drie goed	1
indien twee, een of geen goed	0

2 D

De wereld is een dorp!

3 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:
 $(180 - 120) / 120 \times 100\% = 50\%$

4 maximumscore 2

A: fietsen 2 x 8 uur = 16 uur

B: I-pods 2 x 10 uur = 20 uur

C: 17 uur - 16 uur = 1 uur winst

D: 22 uur - 20 uur = 2 uur winst

- voor juist invullen **A** en **B** 1
- voor juist invullen **C** en **D** 1

Opmerking

Als bij C en D niet is vermeld dat er sprake is van winst, geen scorepunten toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist element:

- transportkosten
- verzekeringen

6 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

(Voor internationale handel is vervoer erg belangrijk.) Door het gebruik van de container is het vervoer een stuk goedkoper geworden.

7 C

8 E

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste verklaring:

- Een brede opleiding kiezen. Hiermee kun je makkelijk(er) een nieuw beroep leren.
- Een beroep kiezen dat niet uitbested kan worden aan het buitenland. Daardoor ontstaat meer werkzekerheid.

Kees begint voor zichzelf (of niet)!

10 D

11 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- brutowinst: $1.750 \times \text{€ } 44 = \text{€ } 77.000$ 1
- kosten: $(1.750 \times \text{€ } 8) + \text{€ } 49.000 = \text{€ } 63.000$ 1
- nettowinst: $\text{€ } 77.000 - \text{€ } 63.000 = \text{€ } 14.000$

Opmerking

Geen scorepunten toekennen voor de laatste berekening.

12 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$1.750 \times (\text{€ } 60 + \text{€ } 44) = \text{€ } 182.000$$

13 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste mogelijkheden:

- goedkoper inkopen
- variabele kosten verlagen
- bezuinigen op vaste kosten

per juiste mogelijkheid 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument:

- te optimistische afzetverwachting
- te optimistische (vaste) kosten
- te optimistische brutowinstmarge

Opmerking

Let op een eventuele doorwerkfout in vraag 11 (met name indien daar verlies de uitkomst was).

Btw betalen we (bijna) allemaal

15 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste reden:

Ondernemers kunnen de betaalde btw verrekenen met de door hen af te dragen btw (maar moeten dat natuurlijk wel kunnen aantonen met behulp van bonnen).

16 B

17 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$€ 50 / € 59,50 \times 100\% = 84,03\%$$

$$100 - 84,03 = 15,97\% \text{ (afgerond } 16\%)$$

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste verklaring:

- Door de btw-verhoging (op luxe producten) kan de prijs zoveel stijgen, dat de consument minder gaat besteden waardoor 1
- er zoveel minder btw kan wordt betaald dat de btw-stijging teniet wordt gedaan 1

19 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

(Het lage btw-tarief zit onder andere op levensmiddelen die iedereen nodig heeft.) Door de verhoging van het lage btw-tarief gaan de armeren er in verhouding meer op achteruit dan de rijkere hetgeen denivellerend werkt.

20 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

Bij een verhoging van het belastingpercentage van de vierde schijf van de inkomstenbelasting gaan de rijkere in verhouding meer betalen dan de armeren hetgeen nivellerend werkt.

Erfenis of ergernis?

21 F

22 maximumscore 2

- voordeel Claudine:

Voorbeelden van een juist voordeel:

- Ze hoeft zich niet te houden aan de voorwaarden van de bank.
- Ze krijgt mogelijk een hogere rente dan bij de bank.

- voordeel vriendin:

Voorbeelden van een juist voordeel:

- Ze betaalt mogelijk een lagere rente dan bij de bank.
- Ze betaalt geen afsluitprovisie.

1

1

23 E

24 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

Als mensen minder sparen neemt het aanbod van geld af, waardoor de prijs van het geld (de rente) stijgt.

25 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

Er is dan veel aanbod van geld waardoor de rente laag blijft en bedrijven goedkoop kunnen investeren (waardoor de economie groeit).

A-merken in de lift

26 C

27 A

28 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste verklaring:

- Mensen kunnen zich nu duurdere merken veroorloven.
- Dalende werkloosheid leidt tot grotere koopkracht waardoor (meer) mensen eerder zullen overstappen op A-merken.

29 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste maatregel:

- Duif kan proberen onder eigen naam (als A-merk) zijn producten te verkopen.
- Duif kan proberen op de kosten te besparen, waardoor de huismerken goedkoper verkocht kunnen worden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

De brutowinstmarge is het verschil tussen de (netto) verkoopprijs en de inkoopprijs van een product.

31 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument:

- Anouk: mensen die niet gespecialiseerd zijn hebben veel meer keuzemogelijkheden bij het vinden van een nieuwe baan.
- Michelle: een gespecialiseerd persoon heeft weliswaar minder keuze, maar het aanbod van personeel met dezelfde specialisatie is veel kleiner.

Sterke euro, zwakke dollar?

32 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$135 / 105 \times 100 = 128,57$$

Opmerkingen

Andere manieren van juist afronden ook goed rekenen.

Als het €-teken of \$-teken vermeld wordt, het antwoord fout rekenen.

33 C

34 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

De import wordt goedkoper (waardoor de consumentenprijzen kunnen dalen).

35 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Amerikanen moeten meer dollars betalen voor dezelfde euro, waardoor Europese producten voor hen duurder worden. (Amerikanen kopen dan minder Europese producten.)

36 A

37 C

De arbeidsmarkt

38 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste eisen:

- op zoek zijn naar betaald werk voor 12 uur of meer per week
- direct beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt
- tussen de 15 en 65 jaar oud zijn

per juiste eis

1

39 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$2006: 75 / 373 \times 100 = 20,1 \%$$

Opmerking

Een andere manier van afronden niet fout rekenen.

40 E**41 maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord:

structurele werkloosheid

Er is sprake van het kwalitatief niet goed op elkaar afgestemd zijn van vraag en aanbod.

Opmerking

Zonder verklaring geen scorepunt toekennen.

42 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Werkloze jongeren zullen geprikkeld worden een baan te zoeken omdat ze anders geen inkomsten hebben.

43 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

Jongeren die niet gemotiveerd zijn zullen ook nu hun diploma niet halen.

Ze wachten gewoon tot ze 18 jaar zijn.

44 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument:

- tegemoetkoming voor jongeren die blijven leren
- verlaging collegegeld/schoolgeld

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 27 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 1	CBS, bijlage, pag. 2
bron 3	CPB, bijlage, pag. 3
bron 4	Wereldbank, bijlage, pag. 3
bron 5	Wereldbank, bijlage, pag. 4
bron 8	Beursgorilla.nl, bijlage, pag. 5
bron 9	CBS, bijlage, pag. 6

economie CSE GL en TL

Centraal examen vmbo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vmbo

Bij het centraal examen economie GL en TL:

Op **pagina 8** van het correctievoorschrift, bij **vraag 32** moet altijd 1 punt worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

Toelichting:

De berekening maakt geen deel uit van de examenstof.

NB

a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, zorgt de tweede corrector ervoor dat alle kandidaten 1 scorepunt bij vraag 32 wordt toegekend.

b. Als de aanpassing niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, verwerkt Cito de aanpassing in WOLF. Daardoor wordt bij de normering rekening gehouden met deze aanvulling op het correctievoorschrift.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren economie vmbo.

Het College voor Examen,
Namens deze, de voorzitter,

drs H.W. Laan